

Međunarodno pravo i spor Izraela i Palestine¹

Seyyed Mohammad Bāqer Amīriyān

Sažetak

Prema riječima prof. Herberta Harta, međunarodno pravo ima dvije grupe pravila. U prvoj grupi su osnovna pravila (ugovorno pravo), a u drugoj grupi su sekundarna pravila (prava odgovornosti). Kada se radi o međunarodnoj sceni, obično su teško sprovodiva ova sekundarna pravila. To se dešava u slučaju kada, vezano za neku pravnu problematiku države smatraju nevažnim sprovođenje osnovnih pravila (ili kada se između dvije ili više država pojave sporovi oko osnovnih pravila i kada se sporovi ne mogu riješiti a strane nemaju želju da donesu nove ugovore), tada postaje otežana i primjena međunarodne odgovornosti (sekundarna pravila). Precizno kazano, spor između Palestine i Izraela je u kontekstu ovoga. Jer, nikakvi ugovori za rješavanje krize nisu potpisani ni od jedne strane kako bi se na njih moglo pozvati u rješavanju spora, niti međunarodna zajednica na efikasan način prepoznaje odgovornost Izraela, premda su se ovim pitanjem bavili Međunarodni sud pravde, Vijeće sigurnosti i Generalna skupština UN-a.

Ovaj će rad precizno analizirati sferu međunarodnog prava vezano za spor između Izraela i Palestine, kao i ulogu primjene međunarodnog prava posredstvom nekih međunarodnih izvršilaca.

¹ Preuzeto: Motāle'āt-e beine-l melelī (ISJ), 11/3, 2016, str. 21–40.

Ključne riječi: Međunarodno pravo, Palestina, Izrael, suverenitet, međunarodne instance.

Uvod

Međunarodnim pravom se nazivaju pravila koja su usljed njihova poštivanja od svih zemalja postala običajna, ili su u formi ugovora koji su prihvaćeni od strane država koje su one obavezne poštivati. Međunarodno pravo zbog usvajanja i svoje regularne naravi, kao i miroljubivosti se smatra diskursom prihvaćenim od strane država i naroda, tako da svi ljudi svijeta uprkos vjerujućim, kulturnim, političkim razlikama, od Istoka pa do Zapada, dijele stav o poštivanju međunarodnog prava i obavezuju se na njegovo pridržavanje. Stoga države u svojim međunarodnim koracima uzimaju u obzir ovu činjenicu, i u slučaju nepoštivanja međunarodnih pravila, prema odgovornima poduzimaju mjere, od osuda javnog mnijenja do kaznenih mjera, kao što su sankcije, ili štaviše vojno sučeljavanje.

Jedan od izazova koji traje godinama i sa kojim se bori međunarodno pravo jeste spor Izraela na palestinskoj teritoriji. Ne postoji jasan ni definitivni odgovor zbog čega međunarodno pravo ni do danas nije pronašlo efikasan put za rješavanje ovog problema. Možda i stoga što bi, kao prvo, eksperti međunarodnih odnosa trebali pokazati smjer kretanja kako bi na tragu toga pravnici ponudili pravno rješenje. Ili je možda problem u suverenitetu, koji je jedan od promjenljivih i upotpunjavanih termina međunarodnog prava. Rasprava oko teorije suvereniteta je temelj međunarodnog prava, ali zamiranje suvereniteta u međunarodnom pravu danas, za razliku od tradicionalnog međunarodnog prava u kojem se na suverenitet gledalo kao na nešto božansko, nije nešto što može ponuditi rješenje izraelsko-palestinskog spora.

Važno je napomenuti kako neprecizna primjena pojma suvereniteta izaziva konfuziju u teorijama unutrašnjeg i međunarodnog prava, i u oba slučaja iziskuje korekcije. Jedna od posljedica ove primjene je ta da mi zamišljamo kako u svakom sistemu unutrašnjeg prava treba postojati jedan vladajući zakonodavac, koji nema nikakva zakonska ograničenja, isto kao što zamišljamo da međunarodno pravo treba imati posebno obilježje, jer su države one koje vladaju i one zakonska

ograničenja prihvataju samo svojom voljom. U oba slučaja, vjerovanje u nužno postojanje vladara koji nema zakonska ograničenja, temelji se na jednoj predrasudi o pitanju na koje se može odgovoriti samo analizom postojećih pravila. Kada se radi o unutrašnjem pravu, to bi pitanje bilo šta je nadležnost vrhovnog zakonodavca u tom sistemu? U međunarodnom pravu, koja je maksimalna sfera autonomije koja pravila dopuštaju državama? Granica suvereniteta država se ne može niukoliko spoznati, osim ako su pravne forme u međunarodnom pravu, i da li se radi o čisto praznim formama, ili o poznatim formama. Mnoga pravna pitanja ostaju nerasvjetljena usljed ignoriranja ovog principa, i analiza teorija međunarodnog prava koje su poznate kao samoograničavajuće teorije će biti korisna samo u ozračju ovog principa.² Naravno, prihvaćanjem dualizma u unutrašnjem sistemu, mnoge države su sebi prilagodile gornje napomene. Primjera radi, sudovi Austrije, Kanade, Njemačke, Grčke i Izraela pod unutrašnjim pravom podrazumijevaju pisma preporuke, saopćenja, sudska mišljenja, a međunarodni sudovi ugovore i običajno pravo. U Argentini su izvještaji Komiteta za ljudska prava i Međamerički sud za ljudska prava efikasni u tumačenju unutrašnjih prava. Holandija pažnju usmjerava na neobavezujuće saopćenje o ljudskim pravima i standarde UN-a i Evrope u ophođenju prema zatvorenima.³ Ili na temelju unutrašnjih zakona mnoge zemlje, kao što su Kongo, Norveška i Mađarska smatraju kaznenim djelom napad na civile u svakom vidu oružanog sukoba. Kada se radi o nuklearnom oružju različite države su u svojim amandmanima obznanile Međunarodnom sudu pravde da će se zabrana, generalno uzev, primjenjivati u svim oružanim sukobima. Kada se radi o oružanim sukobima, bilo međunarodnim ili nemeđunarodnim, nije uočen nikakav vid formalnih razlika. Nekada se ovo pravilo objašnjava na drugi način, i u jednom posebnom vidu naziva se načelom razdvajanja između boraca i neboraca. I na temelju toga civilne osobe koje nemaju izravnu ulogu u sukobima se ubrajaju u osobe neborce i ovo pitanje je na Vojnom sudu u Ramallahu, u postupku Qasem priznato i od strane samog Izraela.⁴ Odstupanje od ovog pravila, ne uzimajući u obzir da li se radi

² Gihl, op. cit. in Scandinavian Studies in law, Strake, Chapters on Current International Law, p. 11, 1957.

³ Shelton, Dinah, *International Law and Domestic Legal Systems*, p. 16, 2011.

⁴ *Qovve-ye qazai-ye Jomhori-ye eslami-ye Iran va komite-ye beinel-meleli*, p. 67, 2008.

o međunarodnom sukobu ili ne, osuđeno je od strane država kao što su Holandija, Francuska i Jugoslavija. Na taj način, Vijeće sigurnosti UN-a je također osudilo u svojim rezolucijama broj 564, 925 i 1049 napade na civile tokom mnogobrojnih sukoba, kako u sferi međunarodnih, tako i u sferi nemeđunarodnih sukoba, kao što je slučaj Somalije, Liberije, kao i palestinskih okupiranih teritorija od strane Izraela, ili je tražilo prestanak sukoba.

Insistiranje na stajalištu da su zakoni koji vladaju u odnosima država čisto etički zakoni ponekad potječe iz onog dogmatskog mišljenja da svaki vid društvene strukture koji se ne može reducirati naredbom koja počiva na zastrašivanju, nije ništa drugo nego jedna forma etike.

Trenutno, sve članice UN-a priznate su kao države. Priznavanje jedne države jeste metod koji se uobičajio od XVIII stoljeća u međunarodnim odnosima, i to se može smatrati službeno priznanjem novostvorene države od strane druge države. Protokom vremena i promjenama u međunarodnom pravu prezentirane su različite teorije o priznavanju, kao što su teorija utemeljenja i uspostavljanja.⁵

Upotreba sile posredstvom običajnog međunarodnog prava i ugovornog prava je ograničena. Temeljem načela o neupotrebi sile, u međunarodnom pravu je prihvaćena i zabrana okupacije, jer iz nelegitimnog čina ne proistječe pravo, predmet koji je iz Rimskog prava ušao u literaturu međunarodnog prava. U čl. 4, stav 2 Povelje UN-a stoji: Članice UN-a u međusobnim međunarodnim odnosima će se suzdržati od prijetnje ili upotrebe sile protiv teritorijalne cjelovitosti, političke neovisnosti svake zemlje, ili svakog oblika ponašanja koje ne korespondira s ciljevima UN-a.

Nelegitimnost okupacije palestinskih teritorija je očigledna za pravnike međunarodnog prava, i uprkos velikim naporima izraelske države da osigura legitimitet za okupaciju dijela palestinske teritorije, nije uspjela privoliti javno mnijenje Međunarodne zajednice, štaviše neke sudske instance, kao što je Međunarodni sud pravde je prepoznao okupaciju palestinske teritorije i zahtijevao je od država da prepoznaju izgradnju izraelskih naselja. Louis Dusswaldbeck, generalni sekretar Komiteta međunarodnih pravnika je kazao: Princip neupotrebe sile je jedan od vrijednih principa Povelje UN-a jer sprečava primjenu sile čemu su povelje u svojoj biti sklone. Ali treba prihvatiti činjenicu da

⁵ Ehdi, Alireza, *Barrasi-e ozviiyet-e Felestin dar sazman-e melel*, Faslname Felestin, 18, 2012.

je ovaj princip o sprečavanju i zabrani okupacije palestinske teritorije ostao mrtvo slovo na papiru, i imajući u vidu sve ono što izraelska država poduzima na ovoj teritoriji, izgleda kao da takav princip uopće i ne postoji, a tu se radi o pasivnosti i neefikasnosti Generalne skupštine i Vijeća sigurnosti UN-a.

Povijest Palestinske teritorije

Povijest palestinske teritorije seže do godina prije nove ere i prisustva Kan'anaca na tom području. Današnji Palestinci su, zapravo, potomci Kan'anaca, i ova je teritorija bila poznata pod nazivom Kan'an. U povijesnom smislu, Jevreji jedan kratki vremenski period žive na dijelu ove teritorije i povijest nikada nije ukazala na vladavinu Jevreja nad ovom teritorijom.⁶

Ali danas, a u skladu s međunarodnim dokumentima u koje se ubrajaju i rezolucije Generalne skupštine UN-a, granice palestinske teritorije i buduća država njenih naroda su utemeljene na granicama prije 1967. godine. Od vremena kada je Izrael objavio nezavisnost, 1948., nastavljen je spor između arapskih država i palestinskog naroda sa izraelskom državom. Nakon objavljivanja nezavisnosti 1948., narod iz Egipta, Sirije i Iraka je ušao u Palestinu. Nekoliko godina potom, 1954. god., nakon procjene sigurnosnih prijetnji, premijer Izraela, David Ben Green, je procijenio da su arapske zemlje prikladne da se protiv njih povede novi rat 1956. godine.⁷

Postoje različita stajališta u smislu pravnog kvaliteta spora između Izraela i Palestine. Na temelju stajališta profesora Cassesea, jedan međunarodni spor između jedne okupacione sile ili pobunjeničkih skupina, postaje međunarodni spor onog momenta kada ona skupina, bilo da je teroristička ili ne, zaposjedne jednu teritoriju. I Apelacijski sud Izraela u predmetu ciljanog masakra je zauzeo takvo stajalište. Ovo stajalište koje je danas u potpunosti prihvaćeno, ima svoje tragove u međunarodnom pravu, a to je međunarodna odgovornost okupacione sile.

Član 149 četvrtе Ženevske konvencije podržava prava Palestinaca koji žive na zaposjednutim palestinskim teritorijama. Uistinu kršenje četvrtе Ženevske konvencije predstavlja ratni zločin. Palestinski narod

⁶ Baqerzade, Mohammad reza, *Rejim-e ashalgare Qods*, p. 3, 2002.

⁷ Szabo, Kinga Tibory, *Anticipatory Action in Self defence*, p. 143, 2011.

je u stanju odbrane sebe, svoje teritorije i svojih kuća naspram ratnih zločina Izraela, a izraelski zločini su usmjereni protiv palestinskih vojnika, ali i običnog naroda.⁸

Donedavno je ideja o korištenju međunarodnog prava u vezi spora Izraela i Palestine uglavnom bila teorija koja se razmatrala u univerzitetskim krugovima i u organima međunarodne zajednice. Palestina nije mogla pristupiti statutu Međunarodnog krivičnog suda i nije se mogla osloniti na instrument ljudskih prava i međunarodne ugovore. Kao rezultat, čini se da u jednom dužem vremenskom periodu nijedan sud nije bio nadležan kada se radilo o palestinskom problemu.⁹

Već tradicionalno, međunarodno pravo veoma rijetko poseže za demokratskim legitimitetom svojih najznačajnijih pitanja, tj., pitanja države i sebe ograničava čisto na relacije između država, a ne bavi se onim šta se dešava unutar njih. Zemlje uglavnom primaju predstavnike nekog novog režima, kao zakonskog zamjenika, u ambasadama i zajedničkim komisijama. Povelje UN-a također šute pred izazovima legitimiteta vlasti, i legitimitet države ili vlasti nije uvjet za članstvo u UN-u.¹⁰

Dosezanje mira u sporu između Izraela i Palestine nije teško, ali nije pravo vrijeme za to. Konsultativna teorija Međunarodnog krivičnog suda je u julu 2004. godine detektirala jedan broj političko-pravnih problema u sporu između Izraela i Palestine i dala je snažnu strukturu temeljnim pravima. Dočim, glavne sile u bliskoistočnom sporu, tj. Izrael i Sjedinjene Američke Države nemaju sluha za sprovedbu temeljnih prava.¹¹

Izrael koji je unio promjene u tok oružanih sukoba, napose promjene poprišta borbe, tvrdi da danas napad na civile koji učestvuju u sukobu nije ograničen samo na poprište borbe, već se na njih može izvesti napad i van poprišta borbe. Realnost je ta da se u savremenim oružanim sukobima promijenilo poprište borbe. Koliko god ova promjena može utjecati na objašnjavanje nejasnih pojmova humanitarnog prava, kao što je izravno učestvovanje, ali ni u kojem slučaju

⁸ Boyle, Francis, *International law, Israel and Palestine*, p. 3.

⁹ Kersten, Mark, *Justice in Conflict on Palestine*. *International Law and the International Criminal Court*, p. 2, 2015.

¹⁰ Tavakkoli, dr. Ali, „Mashruiyyat-e demokratik va tahavvol dar mafhumshenasayi keshverha va hokumetha”, p. 2, *Faslname-ye pejuheshi hokuk*, 1390.

¹¹ M. Akram, Susan, *International Law and The Israel Palestinian conflict*, p. 6, 2011.

nije argument koji opravdava neefikasnost humanitarnog prava.¹² U kontekstu rasvjetljavanja ove činjenice, da li Izrael na palestinskoj teritoriji krši humanitarno pravo ili ne, formiran je Komitet od četiri člana, pod predsjedavanjem Richarda Goldstona, afričkog sudije u penziji, i tri istražitelja ratnih zločina za sudove Ruande i Jugoslavije. Izraelska vlada je odbacila saradnju sa istražiteljima kako Komitet ne bi mogao pristupiti vojnim svjedocima, i to pod izgovorom da istražitelji imaju negativno stajalište prema ovoj zemlji. Izvještaj Komiteta koji je sadržavao pojediniosti o potencijalnom postojanju počinjenja ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti je utvrdio da se radi o sporu posredstvom obje strane.¹³

Izraelska vlada pokušala je uvjeriti Vrhovni sud da prihvati pojam nelegalnih boraca kada se radi o palestinskim borcima. U humanitarnom međunarodnom pravu jedna osoba je ili vojnik ili civil, i taj civil – ako se radi o izravnom učešću – gubi imunitet od napada.¹⁴

Izrael je 2006. godine ušao u rat s libanskim Hezbollahom. Uvjerljivi argument je da, ukoliko jedan vojni sukob nema međunarodno obilježje, u konačnici to je vojni nemeđunarodni sukob i u tom slučaju je primjenjiv članak 3, zajedničke ženevske Komisije.¹⁵ Naspram toga, 2006. god., u predmetu ciljanog masakra, sud je prepoznao jedan međunarodni spor između Izraela i Palestine. Kao rezultat, civili mogu biti gađani daleko od spora.¹⁶

Uloga Međunarodnog suda pravde u palestinskom pitanju

Kada je Generalna skupština, 2003. godine, zatražila konsultativno mišljenje o legalnosti izgradnje 'Izraelske sigurnosne ograde' na palestinskoj teritoriji posredstvom Izraela, Izrael se pozvao na legalnu odbranu, posebno na rezoluciju 1368 Vijeća sigurnosti koja daje za pravo državama da naspram terorizma upotrijebe legalnu odbranu. Ali članak 51, Povelje UN-a na okupiranim teritorijama nije sprovodiv, niti se na njega može pozivati. Nešto kasnije, u vojnim operacijama na teritoriju

¹² Queguiner, *La participation direct aux hostilities en droit international* Law humaine, p. 5.

¹³ Chen, Lung, Chu, *An Introduction to Contemporary International Law*, p. 208, 2015.

¹⁴ Cameron, Lindsay, *Privatizing War*, p. 433, 2013.

¹⁵ Matthee, Marielle, *Armed Conflict and International Law*, p. 12, 2013.

¹⁶ Schmitt, 2004.

Konga, 2005. godine, Međunarodni sud pravde je dobio priliku da ovo pitanje učini jasnijim.¹⁷

Kada se radi o izgradnji 'Izraelske sigurnosne ograde' duž okupirane palestinske teritorije, to je prepoznato kao kršenje međunarodnog prava, odluka koja je zadala udarac Izraelu u svijetu. Naravno, izraelska je država pod utjecajem ovoga, na neko vrijeme obustavila gradnju naselja. Međunarodni sud pravde je u svom saopćenju zahtijevao od država da ne priznaju službeno ovaj korak Izraela. U saopćenju o 'Izraelskoj sigurnosnoj ogradi' potvrđena je zabrana upotrebe sile i princip prava odlučivanja o vlastitoj sudbini. Šta su pravne posljedice proistekle iz gradnje 'sigurnosne ograde' posredstvom Izraela, okupacione sile na okupiranoj palestinskoj teritoriji, koji se nalazi unutar i na istoku Jerusalima, o kojima se govori u izvještaju generalnog sekretara, a pozivajući se na međunarodna pravila i principe, a na šta se odnose i četiri ženevske konvencije 1949., kao i rezolucije Generalne skupštine i Vijeća sigurnosti? S obzirom na ovo pitanje, u rezoluciji Generalne skupštine u vezi sa gradnjom 'sigurnosne ograde' razmatrane su odredbe koje se odnose na okupacionu vlast.¹⁸

Jedna grupa rezolucija Generalne skupštine osudila je Izrael zbog izvršenja različitih djela, kao što su zaposjedanje okupiranih teritorija i drugih arapskih teritorija, što predstavlja kršenje povelje UN-a, stacioniranje na arapskoj zemlji, kršenje četvrte ženevske konvencije i okupacionog prava, te zbog agresije na Liban. Primjera radi, Svjetska zdravstvena organizacija je usvojila rezolucije u kojima se izražava zabrinutost u pogledu zdravlja stanovnika okupiranih teritorija. Organizacija je 1983., osudila Izrael zbog napada na Liban i uništavanje gradova i istjerivanje civila ne vodeći računa o njihovom zdravlju.¹⁹

Jedan od događaja koji će predstavljati prekretnicu u povijesti formiranja palestinske teritorije, dogodio se 1. aprila 2015. godine, kada je za palestinsku državu stupio na snagu rimski statut. Palestina koja je izgubila nadu za članstvom u Generalnoj skupštini kao država koja je imala kontinuitet, pronašla je svoju šansu članstvom u nekim organima UN-a što se naziva 'kaskadnim članstvom'. Čini se da je ovim Palestina

¹⁷ Heintze, Hans Joachim, *From Could War to Cyber War*, p. 132, 2016.

¹⁸ D. Grant Thomas, *Aggression Against Ukraine*, p. 140, 2015.

¹⁹ Health Condition of the Arab Population in the Occupied Arab Territories, Including Palestine, Thirty six World Health Assembly, Doc. No. WHA 36.27 at Para. 2.

uspjela polučiti plodan rezultat za sebe. Naravno, upotrijebiti termin «država» za organizacije čija je Palestina članica pomalo je neoprezno, jer znamo da mnoge zemlje usljed nepostojanja uvjeta za formiranje države kada se radi o Palestini, ovu tvorevinu ne priznaju za državu. Naravno, ista problematika, ali na drugi način je razmatrana i kada se radilo o Izraelu. I premda Izrael još uvijek nije bio država, Generalna skupština UN-a je od Međunarodnog suda pravde zahtijevala da utvrdi da li postoji pravna sposobnost za nadoknadu štete.

Prvi protokol usvojen je od strane mnogih država, kao što su Irak i Afganistan, ali ključne zemlje, kao što su Sjedinjene Američke Države i Izrael mu nisu pristupile. Mnogi sadržaji prvog protokola predstavljaju refleksiju običajnog međunarodnog prava. Primjera radi, članak 91 je ponavljanje članka haške konvencije 1907 koja obuhvaća prava i običaje rata na teritoriji.²⁰

Novembra 2015. godine Generalna skupština UN-a usvojila je rezoluciju br. 11732 u kojoj se tretira Palestina. Predstavnicima Argentine, Katara, Kine, UAE, Malezije, Turske, Zambije, Maroka, Južne Afrike i Maldiva u svojim su se govorima uglavnom osvrnuli na izlaganja predstavnika Singapura, Sirije, Argentine i Evropske unije. Predstavnik Egipta je uopćeno govorio o situaciji na Bliskom Istoku. Predstavnik Izraela je kazao da su takve rezolucije neprimjenjive i da vode ka slomu pregovora dvije strane i da se uzaludno troši budžet Organizacije. Generalna Skupština uvijek je nastojala da osigura uvjete u kojima će obje strane, u miru, biti jedna pored druge. Predstavnik Maldiva je kao odgovor na istup izraelskog predstavnika kazao da je Izrael na istoku Jerusalima stacionirao policijske snage i da čini djela koja predstavljaju kršenje ljudskih prava. Predstavnicima Izraela, Sirije, Kube i Nikaragve su tražili da ponovo dobiju riječ kako bi odgovorili na istupe predstavnika nekih zemalja. Predstavnik Argentine je istakao kako će ova zemlja podržati formiranje dvije države u skladu sa granicama iz juna 1967. godine. Ovo je jedno pravedno rješenje za palestinske i izraelske izbjeglice. Predstavnik Katara je kazao da nakon usvajanja rezolucije Generalne skupštine UN-a koja je Palestini dodijelila status države promatrača u Međunarodnoj zajednici, više nego ranije se osjeća potreba za formiranjem palestinske države i da Palestina treba moći da na istoku Jerusalima

²⁰ Vidjeti: Case Concerning Armed Activities in the Territory of the Congo (DRc v. Uganda) (Merits) ICJ Reports, 2005, p. 214.

formira nezavisnu i priznatu državu. Ovaj koncept je put mira i podsticanja povratka palestinskih izbjeglica i kraj okupacije. Vijeće sigurnosti ima glavnu ulogu u okončanju ove okupacije. Država Katar će podržati palestinski narod u formiranju nezavisne države. Predstavnik Kine je istakao da ukoliko Organizacija UN-a ne ponudi potpuno rješenje za obje strane ovaj sukob se neće privesti kraju. Kineska država se protivi svakom obliku terorizma i stat će u odbranu svakog djelovanja Međunarodne zajednice koje se odnosi na principe povelje UN-a i ostalih normi koje vladaju u međunarodnim odnosima. Predstavnik UAE je zahtijevao međunarodnu podršku palestinskom narodu čiji su temelj četiri ženevske konvencije i protokoli, te upozorio na instruktivnu ulogu Vijeća sigurnosti koje može, usvajanjem rezolucije i mjerama koje će jamčiti njenu sprovodivost, zaštititi sigurnost palestinskih civila.

Također, Generalna skupština UN-a je 9. decembra, 2015. godine, usvojila rezoluciju 11737, koja je, na temelju preporuke četvrtog Komiteta Generalne skupštine, usvojila 25 prednacrtu rezolucije i tri odluke koje su se bavile pitanjem dekolonizacije i dugotrajnim sporom između Izraela i Palestine, i naravno dvije odluke koje su se ticale budućeg programa djelovanja Komiteta.

Komitet je također ponudio tekst, osvrćući se na član 73 povelje UN-a koja se odnosi na dekolonizaciju teritorija bez suvereniteta, koji je i usvojen od strane Generalne skupštine. Generalna skupština i organizacije Međunarodne zajednice izrazili su zabrinutost u pogledu odsustva saradnje sa narodima lišenim suvereniteta. Skupština je također istakla da kulturno naslijeđe naroda treba biti vraćeno njima. Ova tema je prije ovoga ušla u sadržaj dokumenta 70/365 posredstvom Generalnog sekretara UN-a. Stoga je rezolucija o saradnji zemalja članica UN-a vezano za stanovništvo teritorija bez suvereniteta usvojena bez Veta. Rasprava o saradnji sa palestinskim izbjeglicama izazvala je protest Izraela. Generalna skupština je izrazila veliku zabrinutost vezano za probleme palestinskih izbjeglica, kao što su sigurnost i društveno-ekonomski uvjeti života. Također, Skupština je potvrdila da palestinske izbjeglice trebaju uživati prava vezano za imovinu u skladu sa principom pravde i pravednosti. Od Izraela je kao i ranije zahtijevano da primjeni ženevske konvencije u dva oblika na okupiranim teritorijama. Nezakonita odluka izraelske vlade iz 1981., o nametanju prava, reformi i upravljanju na okupiranoj teritoriji Golan u Siriji što je dovelo do efikasne integracije ove teritorije, izazvalo je

pažnju Generalne skupštine. Predstavници Kipra, Italije, Sirije, Turske i Argentine su imali izlaganja na ovoj sjednici.

Vijeće sigurnosti UN-a u rezoluciji 1860, iz 2009., insistira na značaju sigurnosti za palestinske građane i izražava svoju zabrinutost vezano za oštro kršenje humanitarnog prava u pojasu Gaze. Kao i ranije, Vijeće sigurnosti ovom rezolucijom ističe da je jedini put rješavanja palestinsko–izraelskog spora postizanje mira. Također, po prvi put je rezolucijom Vijeća sigurnosti 237, iz 1967., usmjerena pažnja na ljudska prava civilne populacije na teritorijama okupiranim od strane Izraela u ratu 1967., u kojoj se, između ostalog, podsjetilo zemlje da poštuju principe humanitarnog prava sadržane u četvrtoj Ženevskoj konvenciji iz 1949. godine.

U decembru 1968., Generalna skupština je oformila tročlani Posebni komitet koji je trebao istražiti izraelske efikasne aktivnosti nad ljudskim pravima Palestinaca i ostalih Arapa na okupiranim teritorijama, i od Komiteta je zahtijevano da podnese izvještaj u nekom odgovarajućem vremenskom rasponu. Od samoga početka izraelska je vlast spriječila obilazak okupiranih teritorija od strane Posebnog komiteta kako bi se sproveda istraga o navodima. Izrael je vjerovao kako je rezolucija na temelju koje je formiran Posebni komitet diskriminatorna i nastojao je predrasude Posebnog komiteta predstaviti kao temelj istrage.

Od 1970. godine Posebni komitet je podnosio godišnje izvještaje Generalnoj skupštini koji su od 1989., dopunjavani s dva periodična dopunska izvještaja. Bez izravnog pristupa okupiranim palestinskim teritorijama, članovi su odlučili da svoje izvještaje naprave na temelju svjedočenja osoba koje su imale informacije iz prve ruke o stanju ljudskih prava na okupiranoj teritoriji, a koje su susretali tokom svojih posjeta državama u susjedstvu Palestine.

Ovi izvještaji su dokumentirali stanje ljudskih prava na okupiranim teritorijama i u sebe su uključivali događaje koji su se odnosili na Intifadu (1987.–1993.), primjenu pravde, ponašanje prema zatvorenicima, ponašanje prema palestinskim civilima, korisna rješenja za temeljne slobode i aktivnosti stanovnika izraelskih naselja u kršenju međunarodnih prava.

Ovi izvještaji su potvrdili da i nakon dvije decenije Izrael *de facto* raznim sredstvima, kao što je izgradnja i širenje naselja, oduzimanje imovine, dovođenje izraelskih stanovnika na okupirane teritorije i protjerivanje Palestinaca s njihove teritorije ili podsticanjem i

primoravanjem Palestinaca da napuste svoju domovinu, nastavlja sprovođenje politike aneksije. Ovi izvještaji su pokazali da Izrael ovakvim mjerama krši ugovore na koje se obavezuje kao država članica Četvrte ženevske konvencije.²¹

Postignuće

Pitanja suvereniteta predstavljaju najkompliciraniju problematiku međunarodnog prava, do te mjere da neki smatraju, pošto se međunarodno pravo uspostavlja, primjenjuje i kontrolira posredstvom država, da se zapravo tu i ne radi o pravu. Ovo je zastarjelo gledište, ali još uvijek ima nemali broj pristalica. Spor između Palestine i Izraela se vodi oko suvereniteta pri čemu su tokom ovih nekoliko decenija obje strane nastojale da pred međunarodnom zajednicom legitimitet postojanja druge strane stave pod znak pitanja. Jedna od zabrinutosti koja bi mogla izazvati problem u budućnosti kada se radi o rješavanju izraelsko–palestinskog spora jeste nedostatak pitke vode, što je zapravo svjetski problem. Povećanjem potrebe za pitkom vodom povećava se zabrinutost u pogledu djelovanja Izraela, Jordana i Palestine, činjenica koja će se objelodaniti u godinama koje dolaze. Ovo navodimo samo kao skicu ne želeći se u ovome radu upuštati u razmatranje eventualne suštine ovoga spora. Različiti organi Međunarodne zajednice, od država do Međunarodnih organizacija ...s posebnom su pažnjom pratili palestinsku krizu, ali svi ovi naponi nikada nisu predstavljali potencijal za rješavanje ove krize. Posvema je jasno da, pozivajući se na mnoge izvještaje eksperata, izraelska država opetovano krši međunarodna prava, i koliko god savjetodavne izjave Međunarodnog suda pravde i rezolucije Generalne skupštine i Vijeća sigurnosti nisu otvorile put za rješavanje ovoga problema, ali ipak nisu bile ni bez utjecaja. Uprkos tome što je Izrael na međunarodnoj sceni izvrnut oštrim kritikama zbog ponašanja kojim krši ljudska prava prema Palestincima i ostalim arapima na okupiranim teritorijama, i što Komisija za ljudska prava svake godine donosi veliki broj rezolucija o kršenju ljudskih prava od strane Izraela na okupiranim teritorijama, ali ova zemlja je također pristupila mnogim ugovorima o ljudskim pravima.²² Odvajanje istine od stvarnosti, kada se radi o Palestini, svakog pravnika

²¹ Ketab-e Felestin va Sazman-e melel, fasl-e hashtom.

²² Zakeriyan, dr. Mahdi, *Jajegah-e Amrika va Israil dar konvansiyun ha-ye beine- lmeleli hoquq-e bashar*, 31, 2008.

koji poštuje međunarodno pravo primorava da ponudi rješenje za ovu krizu. Čini se da još uvijek nije ponuđeno zadovoljavajuće rješenje u praksi koje bi bilo prihvaćeno od izraelske države i koje bi, opet, sačuvalo prava palestinskom narodu. Predstavljanje svakog rješenja u skladu sa međunarodnim ugovorima, prije svega, iziskuje stvarno primirje između dvije sporne strane, a sljedeći korak je priznavanje palestinske države od strane Međunarodne zajednice, a taj bi proces moglo ubrzati članstvo Palestine, kao zemlje promatrača, u UN-u, kao i članstvo u Statutu Međunarodnog krivičnog suda. Također, poštivanje načela međunarodnog prava, kao što je načelo o odsustvu upotrebe sile, i naročito načelo dobrosusjedstva moglo bi razmrsiti čvor u rješavanju ove krize. Jasno je da, kada se radi o ovome načelu, inicijativa treba poteći od Izraela jer ova država opetovano krši ovo načelo. U suprotnom, uspostava dva suvereniteta u ovom dijelu svijeta bi i za Izrael i za Palestinu ostala samo puki san. Generalno se može kazati: „Sistem država formira se onda kada dvije ili više država imaju dovoljno međusobnih odnosa eda bi temeljem toga ponašanja svake od njih bio nužan element u relacijama dvije strane. Zajednica država nastaje kada jedna grupa država formira zajednicu u značenju da se međusobno obavezuju na poštivanje jedne skupine pravila u međusobnim relacijama.“²³

Izvori i literatura

Na perzijskom:

- Hart, Herbert, *Mafhum-e qanun*, tarjome Mohammad Rasekh, Entesharat-e ney, 2011.
- Ehda, Alireza, „Barrasi-ye ozviyyat-e Felestin dar Sazman-e melez az manzar-e hoquq-e beinel-melez“, *Faslname-ye Felestin*, 17/2012.
- Baqerzade, Mohammad Reza, „Režim-e ashalgar-e Qods va hoquq-e beinel melez“, 3/2002.
- Tavakkoli, dr. Ali, „Mashruyyat-e demokratik va tahavvol dar mafhomshenasi-ye keshvarha va hokumat“, *Faslname-e pežuheshi hoquq*, 2011.
- Zakeriyan, dr. Mahdi, *Jajegah-e Amrika va Israil dar Konvansiyonha-ye beinel – meleli-ye hokuk-e bashar*, 1999.
- Robert Jackson, Georg Sorensen, tarjome dr. Mahdi Zakeriyan, Ahmad Taqi Zade va Hassan Said Kolahi, *Daramadi bar ravabet-e beinel-melez*, 2011.

²³ Robert Jackson va Georg Sorensen, *Daramadi bar ravabet-e beinel-melez*, tarjome dr. mahdi Zakeriyan va Ahmad Taqizade, ..., p. 220, 2011.

- *Ketab-e Felestin va Sazman-e melel, fasl-e hashtom.*

Na engleskom:

- Boyle, Francis, *International Law, Israel and Palestine.*
- Kersten, Mark, *Justice in Conflict on Palestine, International Law and the International Criminal Court*, 2015.
- M. Akram, Susan, *International Law and the Israel Palestinian conflict*, 2011.
- Queguiner, *La participation direct aux hostilites en droit international law humanitare.*
- Chen, Lung Chu, *An Introduction to Contemporary International Law*, 2015.
- Cameron, Lindsay, *Privatizing War*, 2013.

International Law and the Case of Israel and Palestine

Abstract

According to the words of prof. Herbert Hart, international law has two groups of rules. The first one is consisted of the basic rules (contractual rules), and the other one comprises of the secondary rules (rules of responsibility). Whenever we are speaking of the international stage, secondary rules are very hard to enact. This happens in cases when, in a certain legal issue, countries deem irrelevant the enactment of basic rules (or when there is a court case between two countries regarding the basic rules and the parties involved are not willing to change their contracts), which is when even the application of international responsibility becomes hindered (secondary rules). Precisely speaking, the case between the Palestine and Israel is to be situated within the said context. No contracts for resolving of the crisis have been signed by neither of the both sides, nor does the international community recognize the responsibility of Israel, although this was the issue delved upon by the International Court of Justice, Council of Security and the General Assembly of UN. This paper is precisely analyzing the sphere of international law connected to the case of Israel and Palestine, as well as the effects of applying the international law.

Key words: international law, Palestine, Israel, sovereignty, international instances